

dr hab. Aneta Głuch-Klucznik.
Akademia Sztuk Teatralnych
im. St. Wyspiańskiego w Krakowie
Fila we Wrocławiu

Wrocław 09.05.2024 r.

**Recenzja dorobku artystycznego i pedagogicznego
w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego
dr Agnieszce Makowskiej w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie sztuki filmowe i teatralne.**

Na posiedzeniu Rady Dyscypliny Akademii Teatralnej im. Aleksandra Zelwerowicza w Warszawie przeprowadzonym w dniu 11 marca 2024 roku, podjęto Uchwałę nr 4 z dnia 11.03.2024r., na mocy której powołana zostałam na recenzenta i członka Komisji Habilitacyjnej w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie artystycznej sztuki filmowe i teatralne Pani dr Agnieszce Dorocie Makowskiej.

Pani Agnieszka Makowska uzyskała Dyplom na Wydziale Sztuki Lalkarskiej Akademii Teatralnej im. Aleksandra Zelwerowicza w Warszawie (kierunek: aktorstwo w zakresie aktorstwo teatru lalek) w 2007 roku. W następnym 2008 roku zdobyła Dyplom ukończenia studiów podyplomowych Zarządzanie Kulturą w Strukturach Unii Europejskiej w Państwowej Akademii Nauk w Warszawie. W 2018 roku uzyskała Dyplom Doktora Sztuki w dziedzinie sztuk teatralnych nadany uchwałą Rady Wydziału Sztuki Lalkarskiej na podstawie rozprawy doktorskiej „Pojęcie organizacji dzieła teatralnego w czasie, w oparciu o podstawowe elementy dzieła muzycznego. Wykorzystanie rytmiki i agogiki w pracy nad rolą Behemota, Riuchina oraz Łastoczkina w spektaklu *Mistrz i Małgorzata*

w reżyserii Magdaleny Miklasz.” Od 2014 roku rozpoczyna pracę pedagogiczną na Wydziale Sztuki Lalkarskiej w Białymstoku. Asystuje przy zajęciach prowadzonych przez prof. Wiesława Czołpińskiego, dr hab. Artura Dwulita i dr Jacka Dojlidko. Od 2019 roku prowadzi samodzielnie zajęcia „Teatr ożywionej formy”, a od 2022 „Emisję głosu z interpretacją piosenki”.

Przeglądając dokumentację dołączoną przez Panią Agnieszkę Makowską, która jest obszerna i niewątpliwie imponująca pozwoliłam sobie na swoiste śledztwo w związku z jej osobą. Znalazłam kilka ważnych informacji dotyczących jej wykształcenia muzycznego. Nie mogłam się oprzeć wrażeniu, że Habilitantka nie umieściła ich, bo być może wydają się jej mniej istotne, a dla mnie stały się dowodem na to, że artystka tak wielu talentów ma solidne podstawy muzyczne, o których wspomnę w dalszej części recenzji. Pani Agnieszka była uczennicą Państwowej Podstawowej Szkoły Muzycznej im. Stanisława Moniuszki w Warszawie i uzyskała Dyplom I stopnia w klasie fortepianu w 1998 roku. Przez kilkana lat kształciła się wokalnie:

- Warsztat wokalny pod kierunkiem Grażyny Łobaszewskiej (2000 -2004),
- Warsztat wokalny pod kierunkiem Cezarego Szyfmana (2003 - 2005),
- Warsztat śpiewu zespołowego pod kierunkiem Piotra Nazaruka (2003-2005).

Jestem przekonana, że te decyzje w kontynuowaniu kształcenia muzycznego skutkowały potem udziałem Habilitantki w tak spektakularnym przedsięwzięciu, jak udział w projekcie Instytutu Teatralnego im. Zbigniewa Raszewskiego „Chór kobiet” w reżyserii Marty Górnickiej. Praca CHÓRU KOBIET przy Instytucie Teatralnym im. Zbigniewa Raszewskiego rozpoczęła się 1 grudnia 2009 castingiem. Spośród 130 osób została wyłoniona grupa 28 kobiet. Praca chóru rozpoczęła się na początku stycznia 2010 warsztatem ruchowo-głosowym. W tym samym miesiącu powstało libretto i partytura, których większa część została wykorzystana w projekcie. Projekt odniósł ogromny sukces, a pani Agnieszka przez kilka lat miała szansę szlifować swoje umiejętności w zakresie performatyki, impostacji, emisji, rytmiki czy kształcenia słuchu. Kto wie, czy te doświadczenia nie wpłynęły na decyzję o temacie pracy doktorskiej Pani Agnieszki Makowskiej zatytułowanej „Pojęcie organizacji dzieła teatralnego w czasie, w oparciu o podstawowe elementy dzieła muzycznego. Wykorzystanie rytmiki i agogiki w pracy nad rolą Behemota, Riuchina oraz Łastoczki w spektaklu *Mistrz i Małgorzata* w reżyserii Magdaleny Miklasz”.

Śledząc karierę artystyczną Habilitantki, można wysnuć wniosek, że po opuszczeniu murów Akademii szuka własnej drogi i swojego miejsca w teatrze. Współpracuje z teatrami

nieinstytucjonalnymi. Współpracę rozpoczyna z Nieformalną Grupą Avis i w tym zespole pod reżyserską batutą Agaty Biziuk tworzy wiele znaczących ról.

Tosia w *Kukulce* (2007),

Beatka w *Horror vacui* (2009),

Komediantka w *Fummum Vendere* (2010),

Monodram *Medium rzeczy pospolitych* (2011).

Aktorka współpracuje także z teatrem Malabar Hotel, Teatrem Żydowskim im. Estery Rachel i Idy Kamińskich, Teatrem Dramatycznym w Białymstoku, Teatrem Łaźnia Nowa. Współpracuje z takimi reżyserami jak Marcin Bartnikowski, Magdalena Miklasz czy Piotr Cieplak. Spektakle prezentowane i nagradzane na festiwalach polskich i międzynarodowych zdawałoby się, że powinny zaspokoić apetyt artystyczny Pani Makowskiej, ale Habilitantka rozszerza swoją działalność wypowiedzi artystycznej na dramatopisarstwo: *Babcia mówi papa*, *Dr@cula*, *Vagina Dentata*, *Co słyhać ?*, *Takie to*, we współpracy z Agatą Biziuk, projektowanie scenografii: *Kukułka*, *Horror vacui*, *Fummum Vendere*, *Wariat i zakonnica*, *Calineczka*, *Animacje* czy reżyserię *Kruszyna*- autorska etiuda filmowa w sieci, *Sępie miłości* -spektakl muzyczny online.

Pani Agnieszka Makowska podkreśla mocno swoją wieloletnią współpracę z Nieformalną Grupą Avis. Doświadczenie, które zdobyła, związane nie tylko w realizowaniu się na gruncie aktorskim, pisaniu tekstów sztuk i reżyserowaniu, ale także organizacyjnym i producenckim pozwoliło jej na dalszą niezależną działalność artystyczną już po zakończeniu działalności Nieformalnej Grupy Avis.

Rola Marzeny Świrskiej-Wnerwińskiej w monodramie „Niepokój nauczycielski. Stand-up, musical” w reżyserii Michała Walczaka, która jest podstawą postępowania habilitacyjnego to bardzo ciekawy przykład wyzwania artystycznego, któremu musi podołać niezależny twórca teatru. W autoreferacie Pani Agnieszka Makowska przedstawia swoje dokonania i osiągnięcia jako artystka działająca w strefie teatru niezależnego. Te doświadczenia pozwolą jej na odnalezienie się w trudnym czasie doby pandemii, a spotkanie z Michałem Walczakiem przy realizacji serialu internetowego „Brama Cafe”, pozwolą na eksplorowanie rozwiązań artystycznych omijających obostrzenia reżimu sanitarnego. Następnym krokiem we współpracy z Michałem Walczakiem było zaproszenie do projektu *Inwazja Kłauków*, łączącego środowisko teatru i nowoczesnego cyrku. Powstaje spektakl „*Futurlandia*”, którego główną bohaterką jest mgr Marzena Świrskia-Wnerwińska, dyrektorka Państwowej Podstawowej Szkoły Integrycyjno-Sportowo-Wyczynowej nr 5324 na Targówku. Postać dyrektorki świetnie zagrana przez Panią Agnieszkę zebrała pochlebne recenzje, a

konsekwencją tego stała się propozycja, ze strony reżysera, aby ta stworzyła monodram o losach szalonej dyrektorki. Pani Agnieszka Makowska wzięła udział w naborze wniosków w ramach miejskiego programu Mobilni w Kulturze i dofinansowanie otrzymała. Jak sama stwierdza, nie było to dla niej wyzwaniem, bo działając jako niezależna artystka i członkini zarządu Niezależnej Grupy Avis przez pięć lat praktykowała składanie wniosków w pozyskiwaniu funduszy na realizację formacji. Pani Makowska podkreśla, że jej uczestnictwo w realizacji monodramu nie polegało jedynie na tworzeniu roli, ale współtworzyła tekst dramatyczny z Michałem Walczakiem. Jej wcześniejsze doświadczenia współtworzenia tekstów w pracy z Agatą Biziuk „Co słyhać”, „Dra@cula. Vagina dentata” czy „Babcia mówi pa pa” pomogły jej we współpracy z Michałem Walczakiem i była pełnoprawnym partnerem w określaniu koncepcji dramaturgicznej. Habilitantka podkreśla istotny fakt, że na początku tej drogi wspólnie z Walczakiem zebrali solidną bazę danych dotyczącą trudnej sytuacji nauczycieli w polskim szkolnictwie i szeroko pojętego kryzysu w polskiej edukacji. To właśnie ta baza merytoryczna stała się podstawą na etapie tworzenia koncepcji, jak i w trakcie realizacji scenicznej monodramu. Została dostrzeżona i pozytywnie oceniona przez widzów i recenzentów. *„Temat edukacji, choć omawiany szeroko w nieformalnej dyskusji, w publicznej debacie pojawia się sporadycznie, zazwyczaj przy okazji zmiany ministra i proponowanych przezeń nowelizacji, strajku nauczycieli oraz afer szkolnych (jak ta z 2003 roku, kiedy to toruńscy uczniowie założyli nauczycielowi kosz na śmieci na głowę, czy ta z września tego roku, gdy w bytowskiej szkole ponadpodstawowej nauczycielka uderzyła ucznia). Gruntownej refleksji nad stanem szkolnictwa nikt się jednak nie podejmuje, jakby poziom wykształcenia społeczeństwa nie miał znaczenia, nie korelował z funkcjonowaniem państwa. Temat też po macoszemu traktowany jest przez teatr. I choć pojawiają się przedstawienia eksplorujące relację nauczyciel-uczeń, nauczyciel-system, jak „Belfer” Wojciecha Pszoniaka (reżyseria: Michał Kwieciński, prapremiera 20 września 2004, Kino-Teatr „Bajka” w Warszawie), czy „Stowarzyszenie Umarłych Poetów” w reżyserii Piotra Ratajczaka (premiera 28 marca 2019, Och-Teatr w Warszawie), brak w nich głębszego namysłu. A o edukacji trzeba mówić, zwłaszcza teraz przy tak dużych niedoborach kadrowych i „dobrych zmianach” programowych. Cieszy tym bardziej „Niepokój nauczycielski”. Píše Marta Zelazowska z Nowej Siły Krytycznej. Habilitantka podkreśla w autoreferacie: „Całość spektaklu w jego premierowej wersji, jako połączenie musicalu i stan-upu, powstała w krótkim czasie i wymagała ode mnie ogromnego skupienia, gotowości improwizacyjnej, otwartego umysłu, intensywnej pracy pamięciowej oraz nienagannej kondycji fizycznej.”* W spektaklu trwającym prawie dwie godziny pojawiają się elementy stand-upu, improwizacji, interakcji z widzami, użycie lalek i musicalu. Spektakl wypełniony jest piosenkami,

stanowiącymi pastisz popularnych stylów muzyki rozrywkowej: od poezji śpiewanej, kabaretowego songu, rockowego hitu po naiwny przebój disco polo. Ta różnorodność stylów muzycznych wymaga od aktorki dużej elastyczności wykonawczej. Jestem przekonana, że wspomniana przeze mnie na wstępie recenzji wzmianka o wykształceniu muzycznym Agnieszki Makowskiej, jej uczestnictwo w wielu warsztatach wokalnych i kilkuletnie praktyki przy realizacji projektu „Chór kobiet” w reżyserii Marty Górnickiej przyniosły tak znakomite efekty.

Spektakl „Niepokój nauczycielski. Stand-up, musical” zainaugurował otwarcie nowej sceny przy teatrze Rampa - Klub Tragediowy. *„Wspomniana przestrzeń daje możliwości innym artystom niezależnym. Pojawiają się na niej rozmaite przedsięwzięcia, spektakle, koncerty, recitale, programy kabaretowe. Można śmiało rzec, iż „Niepokój nauczycielski...” przetarł szlaki innym twórcom offowym otwartym na działania nowatorskie i eksperymentalne.”* Z dumą pisze w autoreferacie Habilitantka. Pani Agnieszka Makowska mocno podkreśla swoją niezależną drogę artystyczną. Dzięki produkcjom na gruncie teatru niezależnego, gościnnej współpracy z instytucjami kultury zdobyła umiejętność pisania tekstów dramatycznych, tworzenia scenografii i reżyserii. Swym wieloletnim doświadczeniem dzieli się ze studentami w ramach przedmiotu „Teatr ożywionej formy” na III roku białostockiej Filii Akademii Teatralnej im. Aleksandra Zelwerowicza w Warszawie. W założeniach tego przedmiotu studenci tworzą małe formy teatralne, które często prezentowane są na wielu festiwalach polskich i zagranicznych, a niektóre realizacje, jak na przykład monodram studenta Rafała Domagały „Amor omnia vincit” znalazł się w repertuarze Teatru Miejskiego w Gliwicach. Kim jest artystka Agnieszka Makowska? To osoba poszukująca, preferująca niekonwencjonalne tropy w tych poszukiwaniach, próbująca znaleźć bardzo swoje miejsce w teatrze i sztuce.

W rozmowie z Wiesławem Kowalskim na łamach Teatru Dla Wszystkich Pani Agnieszka mówi o sobie tak:

„Swoją drogę zawodową zaczęłam od teatru offowego. Jestem dzieckiem offu. Był także moment, kiedy brałam udział głównie w realizacjach instytucjonalnych, zawsze jednak tylko gościnnie – jako wolny strzelec; bardzo lubię moją niezależność twórczą. Czuję się jak dziki zwierz, co upoluję, zjem ze smakiem. Trzeba jednak dodać, że jako dzika bestia zostałam częściowo oswojona i udomowiona. Pracuję bowiem jako wykładowca Akademii Teatralnej w filii w Białymstoku. Bardzo mi się to udomowienie podoba, ponieważ praca ze studentami jest szalenie inspirująca.”

Konkluzja

Po zapoznaniu się z dorobkiem artystycznym i pedagogicznym, wyjątkowa droga w poszukiwaniu i realizowaniu dokonań artystycznych Pani Agnieszki Makowskiej utwierdzą mnie w przekonaniu, że Habilitantka spełnia wymagania określone w art.219 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o Szkolnictwie Wyższym i Nauce i popieram wnioszek o nadanie dr Agnieszce Makowskiej stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie sztuki filmowe i teatralne.

dr hab. Aneta Głuch-Klucznik